

nár, helyiségre, órakeretre van szükség. **A legjobb időben lép a nagy nyilvánosság elé a Magyar Drámapedagógiai Társaság. Törekvéseik előtt nyitott a kapu.**

A felsőbb szervek ma már nem fogják akadályozni a drámapedagógia iskolai alkalmazását. Nem csak a készülő oktatási törvény adja meg ehhez az iskoláknak a legnagyobb szabadságot, de más mellett a Nemzeti Alaptanterv is, amely olyan kommunikációs kultúrát követel meg az oktatási intézményektől, hogy az maga készíthet vezetőket, pedagógusokat arra, hogy módszerüknek válasszák a drámapedagógiát. A közoktatás új szabályozása kiszélesíti az iskolák lehetőségeit. Most kell betörni az igazán jó programokkal, módszerekkel. Ha a Magyar Drámapedagógiai Társaság szakembereinek van elég szellemi és fizikai ereje ahhoz, hogy elfogadtassák magukat, most megtehetik. Nemrégiben fejeztük be **A magyar közoktatás minőségi megújításának szakmai programja** címet vi-

selő átfogó munkánkat, — mutat a főigazgató az asztalán egy vaskos dossziéra. — Az elsőt, a minisztériumi megmértetésen már túl vagyunk, s ott igen jó volt a koncepciónk fogadtatása. **Nézze csak, itt van benne a drámapedagógia is.** Amikor a humán műveltség szerepét, jelentőségét elemeztük, alternatívaként felsorakoztattuk a drámajáték tanítást is, legkésőbb a gyermekek 10-12 éves koráig terjedően. Ebben a munkában azt is megfogalmaztuk, hogy **a drámapedagógiának be kell épülnie a felsőoktatásba, a pedagógusképzésbe, a fejlesztő intézetek munkájába, a program készítésébe is.**

Látja, engem már nem kell meggyőzni. Kívánom, hogy minél előbb legyen a kötelező vagy a szabadon választható tantervi programok között a drámapedagógia is. Szükség van rá.

Váczy Zsuzsa

EGY ANGOL DRÁMATANÁR ESETE MAGYAR PEDAGÓGUSOKKAL

A történet végén kezdem. David Davis Birminghamból, drámatanár, főiskolai adjunktus, az angliai drámapedagógiai szövetség egyik vezetője, támogatásáról biztosította a Magyar Drámapedagógiai Társaságot, folyamatos kapcsolattartást szorgalmazott, tapasztalatcserét, szakfolyóiratokat, szakkönyveket ígért, s mindezt annak a feszültségeket nem nélkülöző, ám szellemi kalandban sem szűkölködő 3 napos nyári továbbképzésnek a végén, Szentesen, amikor is közös értékelésre kerülhetett sor.

Az elején azonban és közben is..., de tartunk sorrendet. Magyarországra érkezik egy angol értelmiségi, egy tanfolyamra jön, magyar pedagógusokhoz, drámajátékot tanítani és oly módon kezd neki a tanításnak, mintha hazai pályán volna. Azt oktatja és úgy, amit és ahogyan otthon. Kezdeknek. S ebből következik a baj. Egyrészt, mert a hallgatói nem kezdők, másrészt, mert más érdekli őket, mint amit David nyújtani óhajt. David nem érzékeli eléggé, hogy itt a körülmények mások, mint Albionban, s mivel mások, egy pedagógiai módszertől is mást várnak az itteniek, s nem azt, amit Birminghamban. Gyakorlati segítséget például és nem rendszer-ismertetést. David a táblához ment, krétát használt, pontokba szedett mondatokat írt fel arról történetesen, miként kell építkezni, amikor az improvizatív drámajátékot tanítjuk. David a drámapedagógiát úgy oktatja, mint egy tantárgyat; miként lehet eljutni egy vázlatról a kompozícióig, a rögtönzések sziatúciótól a színjátékos kidolgozottságig.

Angliában 1920 óta művelik ezt a módszert, önálló tantárgyként tanítják az iskola alsó fokozatától kezdve az egyetemig. Nevelési eszköz is, de a színházértést segítő és a drámajátszást oktató szaktudomány is. David idejövén az utóbbit akarta cselekedni. Nem gondolhatta, mivel nem tájékozódott eléggé, s nem tájékoztatták azok, akiknek ez dolga lett volna, hogy a Magyarországon munkálkodó pedagógusok elsősorban nem a szaktudományra kíváncsiak, hanem arra a pedagógiai módszerre, amely a nevelésben hasznosítható, hogy ők azt várják a nagyon várt angol mestertől, hogy a metódika fogásait ismerteti meg velük, a mód-

szert, a megélhető és megtapasztalható, melyet iskolai gyakorlatukban alkalmazhatnak.

Egyikőjük nem is bírta sokáig, szót kért, s elmondta: nekik azért van szükségük a drámapedagógiára, hogy megtaníthassák a gyerekeket a demokratikus létezés játékszabályaira, a mellérendelésre, a partneri kapcsolatteremtésre, a magabiztosságra, a szükséges önbecsülésre, a kisebbségi érzés kiküszöbölésére. Majd hozzátette, ne felejtse David, Magyarországon az emberek csak most kezdenek szabadulni 40 év diktatúrájából, alávetettségéből.

David Davis fogékonynak bizonyult és nyitottnak. Sőt örvendezőnek. Hát persze — mondta — ha valamivel, ezzel az improvizációra épülő módszerrel igen csak lehet gyakorolni a demokráciát. És váltott.

Improvizációs játék kezdődött, melyben David a játékmester, aki időnként szerepekbe is bújik. A résztvevők — kívánságára — családokká formálódnak. A családban apa, anya, a politikailag ellenzéki 18 éves gyermek, valamint egy 14 év körüli kisebb, aki felnéz a bátyjára. (7 család születik) Indul a játék. Terített asztal ülnek körül a kisközösségek tagjai, a szülők — ez megintcsak játékmesteri igény — megpróbálják lebeszélni nagyobbik gyermeküket arról, hogy tüntessen, más véleményt harsogjon stb. (Megjegyezzük, hogy minden család maga döntötte el a történelmi időt és helyszínt, a konfliktus okát és a családon belüli érzelmi kapcsolódásokat.) David, a játékmester egyszerűen közli, hogy elmúlt egy esztendő, a diktatórikus hatalom lecsap, az ellenzéki fiút elviszik és elmeorvosintézetbe zárják. A valóságban a nagyobbik fiút átirányítják egy másik terembe, amelyik maga a bolondokháza. A családnak évi egyszeri látogatást engedélyeznek, s erre most kerül sor. Az intézet messze van. Egy napig is zötykölődnek a vonaton. Van idő a családtagoknak megbeszélniük, ki mit mondjon, ki mit adjon át, miként biztassák a fiút kintásra. Ám a helyszínen, a külföldről hozott igazgató ismerteti a rendszabályokat. A családtagok csak egyenként mehetnek az ápolthoz, levelet nem adhatnak át, a csomagot is le kell tenni a várószobában. Érvekre és kérésekre el-

utasító választ kapnak a hozzátartozók. Minden katonás, minden rideg, mondhatnánk embertelen. A félelem ráakodik a játékosokra. Valóságosan is. S ami ezután következik; a lázadó nagyfiúkat az elmeosztályon elektrosokkos kezelésben részesítették, s narkotizálták, a hozzátartozók tehát megrendülten tapasztalják, hogy a gyerek immár semmit nem fog fel a külvilágból, nem érzékeli a hozzátartozók jelenlétét sem, s minden előzetes embeszélés értelmetlenné vált. A kétségbeesett hozzátartozók sorra felrugják a szabályokat, sírnak és panaszkodnak, mire az igazgató — David alakítja — berekeszti a látogatást, s a hozzátartozókat elvezeteti.

Talán a téma is okozza, hogy mindenki azonosul a szerepével. A játékosok valóságosan is sírnak és kiborulnak. A látvány megrendítő. Az angol mesternek is az. Erre ilyen fokú átélésre, megélésre nem számított.

S amikor folytatni akarja a játékot, a hallgatók, immár másodszer is fellázadnak. Képtelenek tovább játszani — mondják — már az eddigiektől is kimerültek.

S Davidnak megint szembesülnie kell valamivel, amire nem gondolt. Itt, Kelet-Európában, ahol közvet-

lenül vagy közvetve majdnem mindenki megélte a kiszolgáltatottságnak, a megnyomorítottságnak az állapotát, a játék, ha ilyen témájú, vérre megy, pontosabban az idegekre. Erről Magyarországon nem lehet Brecht módjára improvizálni, mint szeretne volna David, itt csak teljes átéléssel, azonosulással, Sztanyiszlavszkij módján lehet rögtönözni.

És David újra váltott. Értően és jól. Sikeresen elgyitette az elméletet, a pedagógiai vonzatú gyakorlatot és a nekünk való témát. Figyelt a hallgatóira, s azok is rá. Elkezdték tanulni egymást. És megérteni egymás másságát, amely ez alkalommal nem másból, mint kinek-kinek a társadalmi, politikai és családi múltjából eredezett, abból, hogy mi csak most tanuljuk azt, amibe David már beleszületett, a demokráciát, s abból, hogy mi még mindig félünk a visszarendezés lehetőségétől.

Nos, hát ezek után került sor arra a cikk elején emlegetett kéz- és segítségnyújtásra.

Debreczeni Tibor

MARUNÁK FERENC:

MI IS AZ A DRÁMAPEDAGÓGIA?

Szerzőnk tanár Monoron. Ez alkalommal szakdolgozatának egy részét közöljük. Írását a hazai és külföldi szakirodalom tárgyszerű felhasználásával készítette, s ez mintegy summázata is a drámapedagógiának; miféle nevelési cél érdekében alkalmazható, hol és hogyan? A módszerrel most ismerkedők és a módszer különböző összefüggéseit buvárlani szándékozók egyaránt hasznos ismeretek birtokába juthatnak, olvasván a dolgozatot.

A fogalom tisztázása azért látszik fontosnak, mert pedagógusokkal beszélgetve többször tapasztaltam, hogy ha a dramatikus nevelés került szóba, azt egyértelműen a magyar szakos nevelők által alkalmazható módszernek és feladatnak vélték. Összekeverve, egybemosva ilyenkor a dramatikus neveléssel a következő fogalmakat:

1. Dráma (mint irodalmi műalkotás, mely dialógusban megírt szöveg, és melyben a dialógusok a jelen időben változó kölcsönös viszonyokat hordoznak.)
2. Dráma (mint színjáték — szereplők által előadott színpadi mű-, mely a metakommunikációs és nem verbális jelekre épülő utánzásokon, közléseken, jelentéseken alapul.)
3. Dramatizálás (mely alatt irodalmi művek — elsősorban epikus műalkotások — olyan átalakítását értjük, hogy az szereplők által megjeleníthető legyen).

Pedig mindezeknek a dramatikus neveléshez csak annyi közük van, amennyiben

- e fogalmak is magukban őrzik az ógörög „drán” igét, mely azt jelenti: tenni, cselekedni valamit;
- a dramatikus nevelés során felhasználjuk a dramatikus folyamat jellegzetes elemeit, amelyekkel a színházművészet is él;
- a dramatikus nevelés során spontánul is létrejöhetnek olyan esztétikailag is értékes, színjátékszerű „műalkotások”, melyek közönség előtt bemutathatóak lennének, de nem ez a dramatikus nevelés célja;
- a dramatikus nevelést a színházművészet is (és így a gyermekszínházjátás is) felhasználja a színészi képességek fejlesztésében.

A drámapedagógia kifejezés a hetvenes évektől terjedt el a hazai szakirodalomban. Maga a kifejezés az angol nyelvterületről került hozzánk — és mint arra a hazai szerzők is utalnak —, ott is több elnevezést használnak ugyanannak a nevelési folyamatnak a megjelölésére; leggyakrabban azonban „creatív drama”-ként emlegetik. Ez lehet az oka annak, hogy hazai elnevezésében is különböző fogalmakkal találkozhatunk: kreatív dráma; improvizatív dráma; nevelési dráma; alkotó dramaturgia.

A drámapedagógia tehát a személyiség fejlesztésének olyan módszere, amelynek során a cselekvő ember (gyermek) ismeretei, képességei és társas kapcsolatai a nevelő által irányított és a társakkal végzett közös dramatikus játékok során fejlődnek. A drámapedagógia eszköze: a drámajáték.

„Drámajátéknak nevezünk minden olyan játékos emberi megnyilvánulást, amelyben a dramatikus folyamat jellegzetes elemei lehetők fel.